Avaluar per transformar

Gener – Maig 2020

CURS

Reflexions, eines i instruments per avaluar el canvi d'actituds, la transferència d'aprenentatges i la transformació de l'entorn, des d'una perspectiva d'avaluació educativa, competencial i de Justícia Global.

VINT ANYS EduAlter 1999 2019

ècp escola de cultura de pau

Amb el suport de:

Ajuntament de Barcelona

Reflexions i eines per valorar el canvi d'actituds i en l'entorn

Objectius

- Incorporar elements, eines i instruments per avaluar el canvi d'actituds, la transferència d'aprenentatges i la transformació de l'entorn, des d'una perspectiva d'avaluació educativa, competencial i de justícia global.

- Analitzar, revisar i elaborar instruments i criteris que permetin avaluar els processos d'aprenentatge i la transformació en els diferents nivells que integren els processos educatius: individual, organitzatiu, entorn-context

Reflexions i eines per valorar el canvi d'actituds i en l'entorn

Programació sessions

28 de Gener	L'avaluació transformadora com a part del model curricular *Competències per transformar el món*. Què i com avaluem
18 de Febrer	Com avaluem el canvi d'actituds personals a través de l'art, amb perspectiva de cultura de pau i de transformació de conflictes
3 de Març	Com avaluem el canvi d'actituds i la transformació de l'aula a través de processos participatius que posen l'alumnat i la vida al centre del procés educatiu
24 de Març	Què és rellevant a l'hora d'avaluar la transformació del centre educatiu amb perspectiva de gènere
21 d'Abril	Com avaluem la capacitat de transformar l'entorn des de l'escola, amb perspectiva eco social
12 de Maig	Com avaluem les contribucions de l'alumnat, del centre educatiu i de l'entorn proper a la transformació del món, incorporant la pluralitat de sabers i la perspectiva intercultural

⇩

Les actituds personals

⇩

L'aula

⇩

El centre

⇩

L'entorn

⇩

El món

Avaluar per transformar

Reflexions i eines per valorar el canvi d'actituds i en l'entorn

Qüestions organitzatives

Horari: 17h – 19,30h

Lloc: LaFede.cat C/ Tàpies 1, 08001 Barcelona, Metro L3 Paral·lel

15 hores presencials | 6 hores treball no presencial

Certificacions

Avaluar per transformar

L'avaluació transformadora com a part del model curricular Competències per transformar el món

Què i com avaluem

Cécile Barbeito – Escola de Cultura de Pau, Mariano Flores, Clara Massip – Edualter

28 de Gener de 2020

CRP Les Corts

VINT ANYS EduAlter 1999 2019

ècp escola de cultura de pau

Amb el suport de: Ajuntament de Barcelona

Context: L’avaluació normativa Departament Educació

Ordre ENS 164/2016 de 14 de juny, per la qual es determinen el procediment i els documents i requisits formals del procés d’avaluació en l’educació primària

Ordre ENS/108/2018, de 4 de juliol, per la qual es determinen el procediment, els documents i els requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria

Avaluar per transformar

Context: L'avaluació normativa
Departament Educació

Finalitats: formativa, formadora, reguladora
Instruments
Decàleg, principis
Termes valoratius (AE, AN, AS, NA)
Documents
Activitats d'avaluació

Avaluació competencial

L'avaluació competencial en si mateixa no és un mal instrument, sempre i quan s'empri en processos educatius centrats en la vessant competencial de l'aprenentatge (finalitat reguladora, que si es fa bé pot ser apoderadora).

Però hi ha diversos punts a tenir en compte; el principal dels quals és que les competències en les que es centren els aprenentatges avaluats són una tria concreta, i per tant una exclusió tècnica, però també ideològica, d'altres competències que es podrien estar treballant.

Per exemple, Bell (2018)1 ens diu que hi ha un seguit de competències que podríem considerar com a "enfocades vers la justícia global" que poden emprar-se com a eixos d'avaluació en diverses assignatures dels currículums nacionals, però que en gran part estan sent oblidades

Enquesta (estiu 2019)

55 respostes

Perfil

55 respostes

Enquesta (estiu 2019)

Enquesta (estiu 2019)

Enquesta (estiu 2019)

Enquesta (estiu 2019)

En quin grau coneixes pautes o orientacions per a observar els canvis i transformacions que promouen les accions d'Educació per a la Justícia Global (valoració de canvis d'actitud en relació a l'expressió de diversitat d'identitats de gènere, profunditat a l'hora d'atendre conflictes i la seva lectura des de la complexitat, incorporació de mecanismes per a identificar vulneracions de drets, compromís per la sostenibilitat de la vida, per exemple)

55 respostes

Enquesta (estiu 2019)

Enquesta (estiu 2019)

Enquesta (estiu 2019)

Avaluar per transformar

Més treball pedagògic i menys administratiu.
S'ha de centrar més en la tasca educativa i deixar de banda coses menys importants
Si s'hi posa consciència en la comunitat educativa entorn a aquesta temàtica, moltes petites accions connectades en situacions i llocs diversos
Crec que ens enfrontem a un problema de base que consisteix en canviar prèviament la mentalitat de la majoria de professorat
En segon lloc, un cop 'conscienciats', hauríem de començar per reunir-nos amb els companys de Filosofia i Socials (els àmbits més relacionats amb aquesta visió) i mirar com podem treballar de forma conjunta que no és una neura del pesat del professor de Tecnologia, sinó que es va reflexionant transversalment a diferents matèries/àmbits/projectes. Un cop fet això, i no abans, ja ens podríem posar a parlar de competències/avaluació/metodologia (ja que els tres aspectes van lligats).
En l'educació per a la transformació el moll de l'os son els valors. Des dels centres educatius s'ha de ser perseverant i practicar amb l'exemple (els docents)
Per una veritable transformació de l'alumnat cal que les activitats tinguin molt en compte les famílies d'aquest alumnat. Sovint, el que es fa al centre es queda al centre.

Enquesta (estiu 2019)

Cal explorar, valorar i consensuar models de pràctica inspiradors, adaptables i internacionalitzadors.
Cal generar equips i cercles de treball que elaborin documentació amb casos, exemples i recursos de formació per la difusió generalitzada.
Cal fer una acció unificada d'arrelament als territoris, adaptant les propostes a cada ecosistema educatiu.
Per què no incloure a l'alumnat en el procés?
Cal ser conscients de la diversitat en orientació política, valors i interessos que pot haver entre el professorat, i treballar tenint-la en compte.
Considero que és clau el canvi de mirada sobre l'avaluació, partint de què significa avaluar (per a què, qui i com s'avalua). Si ens centrem només en els criteris o instruments d'avaluació el canvi serà totalment superficial.

La normativa actual deixa molt de marge per fer aquest canvi de mirada, és la tradició docent i la falta de formacions de qualitat en aquest sentit el que ho dificulta.
Aprenentatge entre iguals en grups de docents: anem a veure qui té bones pràctiques d'avaluació competencial enfocat a la Justícia Global i compartim aquest aprenentatge entre iguals.

Enquesta (estiu 2019)

Cal explorar, valorar i consensuar models de pràctica inspiradors, adaptables i internacionalitzadors.
Cal generar equips i cercles de treball que elaborin documentació amb casos, exemples i recursos de formació per la difusió generalitzada.
Cal fer una acció unificada d'arrelament als territoris, adaptant les propostes a cada ecosistema educatiu.
Per què no incloure a l'alumnat en el procés?
Cal ser conscients de la diversitat en orientació política, valors i interessos que pot haver entre el professorat, i treballar tenint-la en compte.
Considero que és clau el canvi de mirada sobre l'avaluació, partint de què significa avaluar (per a què, qui i com s'avalua). Si ens centrem només en els criteris o instruments d'avaluació el canvi serà totalment superficial.

La normativa actual deixa molt de marge per fer aquest canvi de mirada, és la tradició docent i la falta de formacions de qualitat en aquest sentit el que ho dificulta.
Aprenentatge entre iguals en grups de docents: anem a veure qui té bones pràctiques d'avaluació competencial enfocat a la Justícia Global i compartim aquest aprenentatge entre iguals.

Global competence (PISA)

Figure 1. The dimensions of global competence

Figure 4. The relationship between the cognitive test of global understanding and the dimensions of global competence

Programa de 2 anys

1r Any (Maig 2019 – Abril 2020)

- Realització del curs de formació
- Elaboració d’instruments d’avaluació

2n Any (Maig 2020 – Abril 2021)

- Acompanyament en el disseny d'accions educatives aplicant l'enfocament d'avaluació transformadora
- Proposta de protocols i recomanacions per avaluar la transformació en diversos espais educatius
- Revisió i actualització de la plataforma on line de la Guia d’orientacions pedagògiques per incorporar nous criteris i instruments d’avaluació

La proposta d'avaluació transformadora com a part del model curricular *Competències per transformar el món*

- **Fase I** COMPETÈNCIES I EDUCACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT ⟹ Competències per transformar el món

- **Fase II** Pràctiques d'EpD i per a la Justícia Global CRITERIS DE **VALORACIÓ**

- **Fase III** Estratègies i tècniques didàctiques **per a la transformació i la Justícia Global**

- **Fase IV** AVALUAR PER TRANSFORMAR

- **Fase I**

COMPETÈNCIES I EDUCACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT ⇨ Competències per transformar el món

Més de 60 persones participen en el procés de formació i reflexió conjunta entre docents i persones tècniques d'ONG

Per incorporar l'EpD amb enfocament de justícia global a l'àmbit escolar des de la perspectiva competencial com a element vertebrador del currículum de primària i secundària.

Competències per

transformar el món

Model curricular per a primària i secundària que es desplega al voltant de sis eixos temàtics:

- gènere
- cultura de pau
- medi ambient
- interculturalitat
- ddhh, ciutadania i governança
- sostenibilitat econòmica i social

S'ofereixen **orientacions** sobre les **finalitats educatives**, els **sabers**, les **estratègies didàctiques** i els **instruments d'avaluació** que promouen les competències per transformar el món com a part del desenvolupament bàsic de l'alumnat.

Competències per transformar el món

EIXOS TEMÀTICS

- Gènere
- Cultura de Pau
- Drets humans i ciutadania
- Sostenibilitat econòmica i social
- Medi ambient
- Interculturalitat

PRÀCTIQUES DE REFERÈNCIA

- Participació
- Adequació
- Coherència
- Continguts
- Estratègies didàctiques
- Resultats i difusió
- Avaluació

ESTRATÈGIES DIDÀCTIQUES

- Anàlisi crítica
- Indagació i construcció conjunta
- Interdependència positiva
- Autoconeixement i desenvolupament personal
- Participatives – dialògiques
- Transformació social i desenvolupament comunitari

❑ **Fase II**

CRITERIS DE **VALORACIÓ** Pràctiques d'EpD i per a la Justícia Global

Participació	Implicació agents educatius, treball en xarxa, implicació del centre, treball internivells
Adequació	Atenció a la diversitat, nivells d'aprofundiment i àmbits d'aplicació, transversalitat i enfocament competencial
Coherència	Diversitat de visions, sostenibilitat en l'ús dels recursos, ús responsable de les tecnologies...
Finalitats i continguts	Apoderament de l'alumnat, perspectiva crítica, complexitat, compromís en accions concretes, responsabilitat, vinculació local – global
Estratègies didàctiques	Diversitat metodològica, foment de la participació, i la cooperació... orientada a la transformació personal i social
Resultats i difusió	Resultats visibles i constatables, comunicació i difusió entre la comunitat educativa
Avaluació	Reflexió sobre els aprenentatges i reptes, criteris i instruments per una avaluació formativa i participativa

CRITERIS DE **VALORACIÓ**

Pràctiques d'EpD i per a la Justícia Global

Participació

- Afavoreix la implicació de la comunitat educativa
- Promou el treball en xarxa de l'equip docent
- Afavoreix la cohesió i interacció entre els diferents nivells educatius i diversos col·lectius del centre

Finalitats i continguts

- Fomenta l'apoderament d'infants, adolescents i joves
- Planteja aprenentatges significatius que relacionen fets quotidians amb problemàtiques globals
- Promou l'anàlisi i la reflexió crítica de les temàtiques d'EJG amb perspectiva complexa
- Fa referència a les desigualtats i injustícies existents i es proposen accions per combatre-les
- Promou la consciència i la responsabilitat sobre l'impacte de les pròpies accions a nivell global

Adequació

- Permet treballar amb diferents graus d'aprofundiment, atenent a la diversitat de l'alumnat
- Incorpora orientacions i recomanacions per dinamitzar la pràctica
- Proposa activitats en diferents àmbits: aula, centre, famílies, barri...
- Es pot vincular amb diverses àrees o matèries del currículum i/o amb les competències bàsiques

Estratègies didàctiques

- Proposa metodologies diverses que estimulin diferents formes d'aprenentatge (racional, creativa, emocional, manipulativa...)
- Planteja processos de participació encaminats a prendre decisions i actuar en els diferents àmbits relacionals
- Promou la interacció social i la cooperació, afavorint habilitats comunicatives i transformació de conflictes
- S'orienta a la transformació personal i social, promovent la implicació en la millora de l'entorn

Coherència

- Reflecteix i valora positivament la diversitat de lògiques i perspectives (cultural, de gènere, edat, classe social, capacitats...), tant a través dels continguts com del llenguatge, imatges i exemples
- Contempla la sostenibilitat ambiental, econòmica i social en l'ús dels recursos
- Planteja un ús crític i responsable de les TIC

Resultats i difusió

- Els resultats són visibles i constatables a través de diversos mitjans (vídeos, webs, publicacions)
- Els participants s'impliquen en la comunicació i difusió dels resultats entre la comunitat educativa
- La pràctica rep reconeixement fora del centre

Avaluació

- Es comparteixen i/o consensuen els objectius amb les persones participants
- Promou la reflexió sobre els aprenentatges, fortaleses, dificultats i reptes de futur
- Defineix criteris, estratègies i instruments per una avaluació formativa i participativa (autoavaluació, coavaluació)

❑ **Fase III** Estratègies i tècniques didàctiques **per a la transformació i la Justícia Global**

- **Anàlisi crítica de la realitat**
  - PressPlay
  - Dilemes morals
  - Estudi de casos
  - Treball basat en problemes
  - Mapes conceptuals
  - Itineraris fora de l'aula
- **Indagació i construcció conjunta del coneixement**
  - PressPlay
  - Treball per projectes
  - Grups d'investigació
  - Itineraris fora l'aula
- **Interdependència positiva**
  - Circ Social
  - Treball cooperatiu
  - Tutoria entre iguals
- **Participació i diàleg**
  - Cercles de paraula
  - Teatre Fòrum
  - Debats
  - Assemblees
  - Diàlegs simultanis
- **Autoconcepte i desenvolupament personal i grupal**
  - Circ Social
  - Teatre Fòrum
  - Clarificació de valors
  - Dinàmiques enfocament socioafectiu
  - Autobiografia
  - Contracte pedagògic
  - Cercles de paraula
- **Transformació social i desenvolupament comunitari**
  - Circ Social
  - Campanyes sensibilització
  - Aprenentatge Servei
  - Treball Globalitzat

Estratègies i tècniques didàctiques **per a la transformació i la Justícia Global**

Aportacions de les tècniques didàctiques a la transformació i la justícia global

Cercles de paraula	Es crea un clima que afavoreix la solidaritat i la comunicació a nivells més personals i emocionals, i l'expressió d'aspecte més marginals del grup, relacionats amb discriminacions (de gènere, racials, orientació del desig, ritmes d'aprenentatge...).
PressPlay	Proposa en la seva fase REWIND la de codificació dels consums digitals a partir de l'enfocament de Drets Humans.
Circ Social	Permet educar en valors com la participació, solidaritat, esforç, suport mutu... provocant canvis en l'autoconcepte de l'alumne i en la percepció de la relació amb la comunitat.
Itineraris fora de l'aula	Permet conèixer entitats de l'entorn de l'alumnat que treballen al voltant de les temàtiques vinculades a la justícia global i participar en alguna proposta d'acció
Teatre Fòrum	Permet reflexionar, debatre i sensibilitzar juntament amb les persones del públic sobre la necessitat de buscar alternatives a situacions de conflicte.

Estratègies i tècniques didàctiques **per a la transformació i la Justícia Global**

Circ Social

Edualter | 58 Vistas

ELS ITINERARIS

Edualter | 39 Vistas

Podeu veure els vídeos de les tècniques didàctiques a: http://competenciesiepd.blog.pangea.org/page/2/

Competències per

transformar el món

Guia d'orientacions pedagògiques per a la incorporació de l'Educació per al Desenvolupament al currículum de primària i secundària des de la perspectiva de les competències bàsiques

www.competenciesiepd.edualter.org

COMPETÈNCIES I EDUCACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT
EL PROJECTE
LA GUIA
CAT | ESP
Registre
Identificació
Guia d'orientacions pedagògiques per a la incorporació de l'Educació per al Desenvolupament al currículum de primària i secundària des de la perspectiva de les competències bàsiques
Benvingudes i benvinguts a aquest espai col·laboratiu
Agraïm tots els comentaris per millorar aquesta eina
SUGGERIMENTS
L'Educació per al Desenvolupament i les Competències Bàsiques
COMPETÈNCIES I EPD
Quina es la nostra proposta educativa per transformar l'educació
MODEL CURRICULAR
Qui ha participat en aquesta iniciativa de col·laboració escola-ONG
EQUIP DEL PROJECTE
Com fer servir la guia i no morir en l'intent
TUTORIAL

Per a què avaluar?

Avaluar per transformar

- Aprendre

Avaluació qualificadora-acreditativa	Avaluació educativa (formativa o formadora)
· Èmfasi en els aprenentatges obtinguts **al final** d'un procés · Avaluació **externa** + Estàndards mínims - L'educand la sol veure com una "fiscalització", un control.	· Prioritza el **procés** d'aprenentage > resultat final · Recau més pes en l'**educand** + A mida, L'alumnat és més conscient del que ha d'aprendre - Requereix més temps

- Millorar
- Celebrar
- Transformar

Model d'avaluació:

AVALUAR PER TRANSFORMAR

- **Aprenentatge – transferència – transformació**

→ Cas pràctic:

Model d'avaluació:

AVALUAR PER TRANSFORMAR

- Teoria

- Pràctica

Model d'avaluació:

Aprenentatge – Transferència – Transformació

- De l'avaluació educativa a l'avaluació transformadora

Perspectiva sistèmica de l'avaluació transformadora (Gérard, 2003)

Què avaluar?
Ítems d'avaluació per nivell

Aula: Coneixement, Habilitats i Actituds;

Metodologia; Relació amb l'alumnat.

Centre: Relació entre l'equip professional, Contractacions i distribucions de tasques, Consum.

Entorn: Relació amb les famílies,

Interrelació amb el barri (comerciants, festes de barri, patis oberts, etc.)

Incidència al barri, societat, món.

Qui avaluar?
Atenció a la diversitat

Avaluar per transformar

- Autoavaluació. Clarificar criteris!
- Atenció a la diversitat
- Avaluació 360º

Quan avaluar?
Moments d'avaluar

Abans d'iniciar la tasca educadora	Durant la tasca educadora	Un cop acabada la tasca educadora
Avaluació inicial (ex-ante) de coneixements (consciència dels coneixements previs) i del context		
Definició i informació dels objectius formatius i dels indicadors de mesura	Avaluació intermitja de les competències apreses (aprenentatge)	Avaluació final de les competències apreses (aprenentatge)
	Avaluació intermitja de les competències aplicades (transferència)	Avaluació final de les competències aplicades (transferència)
Definició i informació dels objectius d'evolució del context que es vol transformar i dels indicadors de mesura		Avaluació final de l'evolució del context (transformació)

Com avaluar?
Criteris i eines d'avaluació

Àmbit d'avaluació	Instruments d'avaluació
Avaluació de l'aprenentatge i de la relació educativa (persones)	· Base d'orientació · Contractes didàctics · Rúbriques d'aprenentatge · Pautes d'observació d'actituds · Diaris introspectius · Carpetes d'aprenentatge · Portafolis
Avaluació del procés educatiu (aula)	· Diaris d'aula · Rúbriques sobre el procés educatiu · Portafolis d'aula
Avaluació Institucional (centre)	· Rúbriques sobre la dimensió institucional
Avaluació del context (entorn)	· Matrius de canvi · Rúbriques

Com avaluar?
Eines d'avaluació: Rúbrica

• Criterios	Excelente	Satisfactorio	En progreso	Iniciado
Identifica y explica problemas, dilemas o situaciones	Identifica y resume claramente los problemas, dilemas o situaciones principales y explica detalladamente por qué y cómo lo son. Además, identifica asuntos insertados e implícitos en el contexto, abordando la relación entre éstos	Identifica y resume los problemas, dilemas o situaciones principales y explica por qué y cómo lo son.	Identifica y resume parcialmente los problemas, dilemas o situaciones principales y explica de forma limitada por qué y cómo lo son.	No identifica, resume, o explica el problema principal o la pregunta. Representa los asuntos de forma inexacta e inapropiada
Distingue los tipos de planteamientos	Distingue claramente los tipos de planteamientos basados en hechos, conceptos y valores. Además, reconoce aquellos que están implícitos en los supuestos y las implicaciones de las posiciones y argumentos presentados	Distingue los tipos de planteamientos basados en hechos, conceptos y valores. Además, reconoce aquellos que están implícitos en los supuestos, pero no discute las implicaciones de las posiciones y argumentos presentados	Distingue parcialmente los tipos de planteamientos basados en hechos, conceptos y valores	No distingue los tipos de planteamientos basados en hechos, conceptos y valores
Interpreta el contenido	Ofrece interpretaciones precisas, exhaustivas y convincentes de los elementos fundamentales que forman parte de los problemas, situaciones o dilemas planteados.	Ofrece interpretaciones de los elementos fundamentales que forman parte de los problemas, situaciones o dilemas planteados.	Ofrece interpretaciones de algunos de los elementos fundamentales que forman parte de los problemas, situaciones o dilemas planteados.	No ofrece interpretaciones de los elementos fundamentales que forman parte de los problemas, situaciones o dilemas planteados.

Com avaluar?
Eines d'avaluació: observació

Noms d'alumnes	Alex	Boukhra	Clara	Jocelyn	Mariano	...
Democràcia de grup						
Està compromès/a amb el grup						
Coopera amb els/les companyn*s						
Respecta les normes						
Si no les respecta assumeix les conseqüències						
Quan alguna norma no funciona, la posa a debat						
Quan alguna norma no es respecta, demana explicacions						
Fa aportacions interessants en l'assemblea						
Transformació de conflictes						
Evita la violència com a eina habitual						
Sap demanar ajuda si la necessita						

Com avaluar?
Eines d'avaluació: observació

Avaluar per transformar

Clara

Boukhra

Alex

Cécile

Jocelyn

Mariano

MOLTES GRÀCIES!!!

Ens retrobem el dia 18 de Febrer
A La Fede: C/ Tàpies, 1

Per seguir formant-nos i reflexionant sobre ***Com avaluem el canvi d'actituds personals a través de l'art, amb perspectiva de cultura de pau i de transformació de conflictes***